

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 20. 2. 2014
COM(2014) 86 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Európska Stratégia Posilnenia Rastu a Zamestnanosti v Odvetvi Pobrežného a
Námorného Cestovného Ruchu**

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Európska Stratégia Posilnenia Rastu a Zamestnanosti v Odvetvi Pobrežného a Námorného Cestovného Ruchu

1. ÚVOD

V roku 2012 sa v Európe uskutočnilo 534 miliónov turistických ciest, čo v porovnaní s rokom 2011 predstavuje nárast o 17 miliónov a zodpovedá 52 % všetkých medzinárodných turistických ciest na celom svete. Príjem z aktívneho cestovného ruchu dosiahol 356 miliárd EUR, čo predstavuje 43 % celkového celosvetového objemu¹. V roku 2013 dosiahol počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu v EÚ-28 maximálnu úroveň, a to 2,6 miliardy, čo v porovnaní s rokom 2012 predstavuje nárast o 1,6 %². Cestovný ruch je nepochybne významnou ekonomickou činnosťou, a to najmä v mnohých námorných a pobrežných regiónoch. Zmeny vo svetovom hospodárstve však majú vplyv aj na toto odvetvie a spôsobujú značné zmeny v rozhodovaní turistov a na pôvodných trhoch.

Komisia vo svojom oznámení³ z roku 2010 predstavila stratégiu udržateľného pobrežného a námorného cestovného ruchu⁴. Európsky parlament, Rada, Výbor regiónov a Európsky hospodársky a sociálny výbor uvítali tento návrh a zdôraznili potrebu spoločných opatrení. Verejné konzultácie, ktoré sa uskutočnili v roku 2012, poskytli pevný základ osobitej iniciatívy EÚ⁵.

Pobrežný a námorný cestovný ruch sa okrem toho v oznámení Komisie o modrom raste z roku 2012⁶ uvádza ako jedna z piatich oblastí záujmu z hľadiska zabezpečenia udržateľného rastu a zamestnanosti v modrom hospodárstve. Európsky parlament v správe o modrom raste⁷ z roku 2013 uvítal tento európsky rámec a odporučil sériu opatrení na podporu tohto odvetvia a podporu rozvoja udržateľného cestovného ruchu v pobrežných destináciách.

Odvetvie cestovného ruchu rastie a stojí pred výzvou využívať svoj potenciál spôsobom, ktorý zabezpečí udržateľné hospodárske prínosy. Komisia v tomto oznámení navrhuje spoločné odpovede na viacero výziev s cieľom zužitkovať silné stránky Európy a umožniť tomuto odvetviu výrazne prispieť k cieľom stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

¹ Výročná správa Svetovej organizácie OSN pre turistický ruch (UNWTO) 2012.
http://dtxq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/annual_report_2012.pdf

² Databáza EUROSTAT-u (2013).

³ KOM(2010) 352 v konečnom znení.

⁴ Vrátane morského a plážového cestovného ruchu, výletných plavieb a jachtingu/športovo-rekreačných aktivít a súvisiacich činností na pevnine.

⁵ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/tourism/index_en.htm

⁶ COM(2012) 494.

⁷ A7-0209/2013 – 2012/2297(INI).

2. ODVETVIE S POTENCIÁLOM RASTU A VYTVÁRANIA PRACOVNÝCH MIEST

Európa je prímorský svetadiel, ktorého pobrežie sa tiahne od Severného ľadového oceánu po Stredozemné more a od Atlantického oceánu po Čierne more. Jej morské oblasti a pobrežné regióny poskytujú jedinečný zdroj prírodného a kultúrneho bohatstva. Pobrežný a námorný cestovný ruch je najrozsiahlejšou námornou aktivitou v Európe a úzko súvisí s mnohými ďalšími odvetviami hospodárstva. Zamestnáva takmer 3,2 milióna osôb, vytvára spolu 183 miliárd EUR hrubej pridanej hodnoty⁸ a predstavuje viac než tretinu námorného hospodárstva. Z deviatich prenocovaní v ubytovacích zariadeniach v EÚ pripadajú viac než štyri na pobrežné oblasti⁹. Len samotné odvetvie výletných plavieb dosiahlo v roku 2012 priamy obrat 15,5 miliardy EUR a zamestnávalo 330 000 osôb. Európske prístavy navštívilo 29,3 milióna cestujúcich, o 75 % viac než v roku 2006¹⁰. Polovica pracovných miest a pridanej hodnoty európskeho pobrežného cestovného ruchu sa nachádza v oblasti Stredozemného mora, významný podiel však majú aj regióny Atlantiku, Baltského mora a Čierneho mora.

Pobrežné regióny, ktoré priťahujú viac než jednu tretinu všetkých subjektov cestovného ruchu v Európe, sú dôležité z hľadiska rastu a zamestnanosti, predovšetkým pre mladých ľudí, keďže 45 % zamestnancov v cestovnom ruchu je vo veku 16 až 35 rokov¹¹. Mnoho malých a stredných podnikov, ktoré tvoria toto odvetvie, však čelí rôznym výzvam a nedokáže samostatne dostatočne využiť tento potenciál. Preto je nevyhnutné riešiť cezhraničné výzvy na úrovni EÚ a podporovať spoluprácu a výmenu najlepších postupov a strategické nadregionálne a nadnárodné partnerstvá. Na zlepšenie opatrení na všetkých úrovniach a na pomoc pri prekonávaní týchto prekážok je potrebný spoločný európsky rámec.

3. VÝZVY A NOVÝ RÁMEC PRE POBREŽNÝ A NÁMORNÝ CESTOVNÝ RUCH V EURÓPE

Táto kapitola sa zaoberá výzvami, ktoré je potrebné riešiť, a navrhuje sa v nej stratégia na posilnenie udržateľnosti a konkurencieschopnosti tohto odvetvia, ktorú musia zaviesť Komisia, členské štáty, regionálne a miestne orgány, súkromní prevádzkovatelia a ďalšie zainteresované strany.

3.1. Podpora výkonnosti a konkurencieschopnosti

Zlepšenie poznatkov

Každé hospodárske posúdenie tohto odvetvia je obmedzené chýbajúcou alebo nedostatočnou porovnateľnosťou údajov na miestnej úrovni, úrovni morskej oblasti a európskej úrovni.

⁸ Štúdiá a podpore politických opatrení v oblasti námorného a pobrežného cestovného ruchu na úrovni EÚ (ďalej ako „štúdiá o námornom a pobrežnom cestovnom ruchu“), ECORYS, 2013.
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf

⁹ Medzi pobrežné oblasti patria obce, ktoré ležia na pobreží alebo ktorých polovica územia sa nachádza do 10 km od pobrežia. Databáza EUROSTATu (2012) – Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu podľa pobrežných a mimopobrežných oblastí – http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_ninatc.

¹⁰ Medzinárodné združenie spoločností zabezpečujúcich okružné plavby „Odvetvie výletných plavieb“, vydanie 2013
http://www.senato.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/documento_evento_procedura_commissione/files/000/000/632/Documentazione_Clia_Europe.pdf.

¹¹ Databáza Eurostatu (2012) – Zamestnané osoby podľa vekových skupín (NACE Rev. 2)-
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

Napriek určitému pokroku v posledných rokoch¹² je potrebné identifikovať a riešiť chýbajúce údaje s cieľom zlepšiť plánovanie a riadenie destinácií. Na zlepšenie koherentnosti a porovnateľnosti štatistických údajov o pobrežnom a námornom cestovnom ruchu v rámci Európy aj mimo nej sú potrebné osobitné ukazovatele.

Riešenie nestability dopytu

Dopyt v odvetví cestovného ruchu¹³ značne kolíše z dôvodu zmien hospodárskej, finančnej a politickej situácie. Priemerné výdavky na prenocovanie sa od polovice prvého desaťročia 21. storočia znížili a v období rokov 2011 až 2020 sa očakáva ďalší pokles ročných výdavkov o 9 %. Tento trend ovplyvňuje najmä pobrežné hospodárstva, keďže ich tvoria predovšetkým malé a stredné podniky a mikropodniky¹⁴. Zníženie nákladov na dopravu zvýšilo hospodársku súťaž medzi európskymi pobrežiami a nízkonákladovými destináciami na celom svete a prispelo k nestabilite dopytu. Miestne destinácie strácajú svoju komparatívnu výhodu a často majú problém pritiahnuť tradičný aj nový dopyt v celosvetovom meradle. Ďalšiu výzvu predstavuje sezónnosť: väčšina potenciálnych sociálno-ekonomických ziskov je sústredená do letných mesiacov a mnoho miestnych podnikov je po zvyšok roka zatvorených. Preto je potrebné navrhnuť osobitné stratégie vychádzajúce z inovačných a atraktívnych politík a produktov tak, aby zachytili potenciál turistov, ktorí môžu cestovať mimo hlavnej sezóny.

Toto odvetvie by sa mohlo prispôbiť demografickej zmene a rozvinúť svoju ponuku spôsobom, ktorý pritiahne stále väčší počet starších ľudí¹⁵. Značný potenciál predstavujú aj mimoeurópski návštevníci dovolenkujúci mimo hlavnej sezóny a Komisia nedávno revidovala vízový kódex a navrhla zjednodušenie postupov pre mimoeurópskych cestujúcich¹⁶. Problémy pobrežného a námorného cestovného ruchu by sa mali riešiť aj v rámci prebiehajúcich iniciatív „Senior“ a „Dostupnosť“¹⁷ a „Európske vysokokvalitné destinácie“¹⁸. Bolo by možné vypracovať aj komunikačné a propagačné iniciatívy zamerané na niektoré mimoeurópske krajiny.

Prekonávanie fragmentácie odvetvia

Pre pretrvávajúcu hospodársku krízu majú malé a stredné podniky v odvetví cestovného ruchu obmedzený prístup k úverom na investície a inovácie¹⁹. Pobrežné regióny často nedokážu vytvoriť a plne využiť hospodárske prínosy, ktoré ponúka odvetvie výletných plavieb, napriek

¹² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 692/2011 o európskej štatistike cestovného ruchu.

¹³ Meria sa ako počet návštev miestnych a medzinárodných turistov.

¹⁴ Štúdiá o námornom a pobrežnom cestovnom ruchu.

¹⁵ 128 miliónov obyvateľov EÚ je vo veku 55 až 80 rokov.

Databáza Eurostatu (2012) – Obyvateľstvo k 1. januáru podľa vekových skupín s päťročným intervalom a podľa pohlavia:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

¹⁶ COM(2012) 629.

¹⁷ Tieto iniciatívy podporujú partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom a umožňujú cestovať určitým kľúčovým skupinám, napríklad mládeži, starším osobám so zníženou pohyblivosťou a rodinám s nízkymi príjmami, a to najmä mimo hlavnej sezóny.

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/index_sk.htm.

¹⁹ Štúdiá o námornom a pobrežnom cestovnom ruchu.

tomu, že sa zvyšuje tlak na investície do infraštruktúry prístavov a ochrany životného prostredia.

Čiastočne je to preto, že hospodárske subjekty v prímorských oblastiach EÚ dostatočne nevyužívajú synergie, čo spôsobuje fragmentáciu a obmedzené hospodárske prínosy. Je nevyhnutná výmena najlepších postupov medzi členskými štátmi, regiónmi a zainteresovanými stranami. V záujme rozvoja inovačných a udržateľných produktov, ktoré spĺňajú očakávania návštevníkov, by sa mala podporovať spolupráca medzi výskumnými ústavmi, múzeami, podnikmi cestovného ruchu a ostatnými zainteresovanými stranami.

Komisia bude:

1. vyvíjať úsilie na vyplnenie medzier v dostupnosti údajov o cestovnom ruchu a predovšetkým o pobrežnom a námornom cestovnom ruchu;
2. v iniciatívach cestovného ruchu EÚ vhodným spôsobom zdôrazňovať pobrežný a námorný cestovný ruch vrátane propagačných a komunikačných kampaní;
3. podporovať celoeurópsky dialóg medzi prevádzkovateľmi výletných plavieb, prístavmi a zainteresovanými stranami v oblasti pobrežného cestovného ruchu;
4. podporovať rozvoj nadnárodných a medziregionálnych partnerstiev, sietí²⁰, klastrov a stratégií inteligentnej špecializácie.

Komisia vyzýva členské štáty, regionálne a miestne orgány a subjekty pôsobiace v odvetví cestovného ruchu, aby:

- sa zapojili do vytvárania sietí, klastrov a stratégií inteligentnej špecializácie a aktívne sa na nich podieľali;
- vypracovali balíky služieb viac zamerané na konkrétne trhy, napríklad na seniorov a osoby so zdravotným postihnutím.

3.2. Podpora zručností a inovácií

Podmienkou udržateľného a konkurencieschopného rastu je investovanie do ľudí, odvetvie cestovného ruchu však nepriťahuje dostatok kvalifikovaných zamestnancov. Je to najmä pre sezónny charakter zamestnania a nedostatok príležitostí na kariérny postup. Aby sa na trhu práce vytvorila ponuka kvalifikovaných pracovných síl zodpovedajúca dopytu na trhu práce, mali by sa realizovať opatrenia v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Komisia v tejto oblasti vypracovala niekoľko iniciatív: na portáli EURES sa zriadi sekcia tzv. modrých pracovných miest, v rámci ktorej sa budú poskytovať informácie pre uchádzačov o zamestnanie a zamestnávateľov²¹; na jar roku 2014 sa plánuje vydanie mapy zručností a odbornej prípravy potrebných v službách cestovného ruchu, ktorá umožní spoločný rámec

²⁰ Napríklad sieť Enterprise Europe Network (EEN).

Štúdia o perspektívach vytvárania klastrov v oblasti Stredozemného mora sa začala na jeseň roku 2013.

²¹ <https://ec.europa.eu/eures/>.

v tomto odvetví spojený s európskym kvalifikačným rámcom a Európskym systémom kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu²².

Cieľom lepšieho zacielenia politík odbornej prípravy začlenením potrieb odvetvia do programov EÚ je poskytovať vysokokvalifikovaných, jazykovo vybavených pracovníkov orientovaných na poskytovanie služieb. Novým programom Erasmus+ sa budú podporovať nadnárodné strategické partnerstvá medzi vzdelávacími, školiacimi a mládežníckymi inštitúciami a organizáciami. Nové odvetvové učebné plány a inovačné formy odbornej výučby a prípravy budú prospešné pre toto odvetvie, ktoré sa do nich môže zapojiť a spolupracovať so zariadeniami vysokoškolského vzdelávania v rámci programov „znalostných aliancií“.

Pokiaľ ide o výletné plavidlá, členské štáty vyžadujú od kapitánov jacht rozličnú kvalifikáciu, čo obmedzuje cezhraničný rozvoj a ovplyvňuje trh práce v námornej oblasti. Povinnosti súvisiace s kvalifikáciou a bezpečnostným vybavením sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia, čo obmedzuje mobilitu a prístup na trh. Konkurencieschopnosť malých podnikov pôsobiacich v oblasti pobrežného a námorného cestovného ruchu na globálnejšom trhu by sa mohla zlepšiť maximálnym využívaním informačných technológií. Existujúce nástroje, napríklad portál iniciatívy IKT a podniky cestovného ruchu²³, môžu zvýšiť viditeľnosť, podporovať inovácie a podniky pri hľadaní miesta na trhu.

Komisia:

5. posúdi potrebu opatrení na úrovni EÚ v oblasti kvalifikačných požiadaviek pre profesionálnych kapitánov jacht a rekreačných plavidiel²⁴;
6. posúdi potrebu opatrení na úrovni EÚ v oblasti ustanovení o bezpečnostnom vybavení pre námorný cestovný ruch;
7. prostredníctvom portálu iniciatívy IKT a podniky cestovného ruchu²⁵ podporí inovačné systémy riadenia.

Komisia vyzýva členské štáty a regionálne a miestne orgány, aby:

- podporovali pripojenie na internet a nástroje elektronického marketingu,
- podporovali prekladanie máp, letákov a logistických informácií.

Komisia vyzýva odvetvie, aby:

- sa aktívne zapájalo do činností podporujúcich zručnosti a odbornú prípravu,
- investovalo do iniciatív kontroly kvality produktov a pracovníkov v odvetví cestovného ruchu,

²² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/ict/index_en.htm.

²⁴ Podľa Medzinárodného dohovoru o normách výcviku, vydávania osvedčení a strážnej službe námorníkov sa vzdelávanie námorníkov pre osobné lode nevzťahuje na kapitánov.

²⁵ Medzi konkrétne dostupné nástroje IKT patrí napríklad virtuálne turistické monitorovacie centrum (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/vto/index_en.htm), platforma Tourism Link (<http://www.tourismlink.eu/tourism-link/>) a platforma eCalypso (<http://www.ecalypso.eu/steep/public/index.jsf>).

- vytváralo a podporovalo otvorené online kurzy zamerané na zlepšenie alebo zmenu orientácie zručností v odvetví pobrežného a námorného cestovného ruchu.

3.3. Posilnenie udržateľnosti

Riešenie tlakov na životné prostredie

Cestovný ruch závisí od zdravého životného prostredia a udržateľného využívania prírodného kapitálu, avšak činnosti sa často sústreďujú do husto osídlených oblastí, čo počas hlavnej sezóny vedie k veľkému nárastu dopytu po vode, väčšej tvorbe odpadu a emisií z leteckej, cestnej a námornej dopravy, vyššiemu riziku zástavby pôdy a znižovaniu biodiverzity (spôsobenému budovaním infraštruktúry), eutrofizácii a ďalším tlakom. Negatívny vplyv to môže mať aj na riedko osídlené nedotknuté oblasti. Vplyvy zmeny klímy navyše zvyšujú tlak na tieto oblasti a môžu premeniť zemepisnú a sezónnu štruktúru cestovného ruchu.

Európska sieť Natura 2000 chráni ohrozené pobrežné a morské biotopy, ktoré môžu v prípade správneho riadenia poskytovať značné rekreačné príležitosti a prispievať k udržateľnému rastu a udržateľnej zamestnanosti. V právnych predpisoch EÚ, napríklad v rámcovej smernici o vode a rámcovej smernici o morskej stratégii, sa od členských štátov vyžaduje zabezpečenie dobrého stavu pobrežných a morských vôd ako predpokladu prosperujúceho cestovného ruchu. Integrovaný manažment pobrežnej zóny a námorné priestorové plánovanie napomáhajú zabezpečiť rozvoj udržateľnej a zelenej infraštruktúry²⁶ prostredníctvom inteligentného plánovania a spolupráce vládnych orgánov a verejných a súkromných partnerov²⁷. Dobrým príkladom je Wales Coast Path (Cesta pobrežím Walesu), pásmo pobrežia Walesu v dĺžke 1 400 kilometrov, ktoré v roku 2012 navštívilo 2,82 milióna turistov a za rok prinieslo 32 miliónov GBP²⁸. Ekologický cestovný ruch²⁹ je dobrou príležitosťou na vytvorenie produktov – od ponúkania miestnych výrobkov po podnikateľské modely a postupy šetrné voči životnému prostrediu –, ktoré pritiahnu ekologicky ohľaduplných turistov.

Odvetvie cestovného ruchu má dobrú východiskovú pozíciu, aby meralo a monitorovalo svoju udržateľnosť prostredníctvom iniciatív, ako je napríklad environmentálna značka EÚ alebo systém osvedčovania Travelife³⁰. Systémy environmentálneho riadenia sú známe znižovaním prúdov odpadu, zlepšovaním efektívnosti prevádzky a úsporou financií³¹. Osobitné ukazovatele pre odvetvie cestovného ruchu už existujú v rámci európskej schémy pre

²⁶ Nástroj zelená infraštruktúra je určený pre priestorové štruktúry prírodných/poloprírodných oblastí.
<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>.

²⁷ COM(2013) 133 final.

²⁸ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-25096911>.

²⁹ <http://www.ecotourism.org/book/ecotourism-definition>.

³⁰ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm.

³¹ <http://www.travelife.org/Hotels/home.asp?p=1>.

³¹ Štúdiá zameraná na hotely v Španielsku ([Cornell Hospitality Quarterly, august 2012](#)) ukázala, že hotely využívajúce systémy environmentálneho riadenia sú ziskovejšie.

environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)³² a ďalšie je možné vypracovať v rámci pilotného európskeho systému ukazovateľov cestovného ruchu³³.

Emisiami z rekreačných plavidiel sa zaoberajú dva nedávne legislatívne návrhy Komisie³⁴. Okrem toho plavidlá, ktoré počas kotvenia v prístave používajú pobrežnú elektrickú energiu, v podstatnej miere znižujú spotrebu paliva, úroveň hluku a emisie do ovzdušia. Do tejto technológie však doteraz investoval len malý počet európskych prístavov, preto je potrebné naďalej skúmať možnosti a podporovať dodávku elektrickej energie a integráciu do inteligentných sietí.

Komisia bude:

8. prostredníctvom Európskej schémy pre environmentálne manažérstvo a audit a ukazovateľov environmentálnej značky EÚ podporovať ekologický cestovný ruch a povzbudzovať prepojenie s ďalšími opatreniami na podporu udržateľnosti;
9. podporovať vykonávanie protokolu k Barcelonskému dohovoru o integrovanom manažmente pobrežnej zóny a príslušného odporúčania Rady a podporovať námorné priestorové plánovanie a zelenú infraštruktúru s cieľom zabezpečiť udržateľný rozvoj pobrežných oblastí EÚ;
10. podporovať stratégie predchádzania vzniku odpadu a jeho riadenia a odpadu v mori, ktoré budú prínosom pre udržateľný pobrežný a námorný cestovný ruch.

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/about/index_en.htm.

³³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainable-tourism/indicators/index_en.htm. Ide o nástroj na meranie a monitorovanie udržateľnosti cestovného ruchu v jednotlivých destináciách.

³⁴ KOM(2011) 456 v konečnom znení a COM(2013) 18 final.

Komisia vyzýva členské štáty, regióny, odvetvie a ďalšie zainteresované strany, aby:

- vykonávali odporúčanie a protokol o integrovanom manažmente pobrežnej zóny,
- vypracovali usmernenia na minimalizovanie vplyvov na biodiverzitu a zvýšenie prínosu rekreačných služieb a cestovného ruchu v chránených oblastiach,
- vypracovali stratégie prispôsobenia sa zmenám klímy v pobrežných oblastiach,
- zvyšovali efektívnosť využívania zdrojov a predchádzania a riadenia vzniku odpadu a znečisťovania v oblastiach cestovného ruchu a v prípade prevádzkovateľov v tomto odvetví,
- podporovali európsku schému pre environmentálne manažérstvo a audit a zavádzali najlepšie postupy environmentálneho manažérstva a prístupy zelenej infraštruktúry,
- podporovali používanie pobrežnej elektrickej energie a využívanie prístavných zariadení,
- podporovali opatrenia na efektívne využívanie vody, ktoré sú súčasťou koncepcie na ochranu vodných zdrojov³⁵.

Komisia vyzýva odvetvie a ostatné zainteresované strany, aby:

- rozvíjali a podporovali ekologický cestovný ruch a ďalšie produkty udržateľného cestovného ruchu,
- zavádzali opatrenia na efektívne využívanie vody, ktoré sú súčasťou koncepcie na ochranu vodných zdrojov,
- aktívne sa zapájali do projektov, ktoré znižujú tvorbu odpadu, emisií, odpadu v mori, využívanie prírodných zdrojov, a do projektov zhodnocovania/recyklácie vody a odpadu.

Podpora inováčnej, udržateľnej a vysokokvalitnej ponuky

Meniaci sa dopyt si vyžaduje atraktívne a udržateľné produkty ponúkajúce jedinečné a ciele zážitky. Potenciálne zaujímavé miesta alebo veci sa však často neprezentujú a nepropagujú atraktívnym spôsobom alebo nie sú vhodne spojené s inými ponukami v rámci pobrežného cestovného ruchu. Odvetvie cestovného ruchu by malo vytvoriť nové produkty propagujúce atraktivitu a prístupnosť pobrežnej a morskej archeológie, námorného dedičstva, aktivít pod hladinou, gastronomického cestovného ruchu atď. Dobrým príkladom je projekt *Odyssea*³⁶, ktorý prostredníctvom siete inováčných pobrežných zariadení a historických námorných trás zhodnocuje hospodársky potenciál pobrežného cestovného ruchu, námorných kultúrnych trás a inováčných plavieb na jachtách.

Rastúci záujem verejnosti o vodné športy, napríklad rekreačný rybolov, plavby, windsurfing a potápanie, vytvára potenciál a môže pomôcť pri riešení sezónnosti, pretože tieto aktivity sa neviažu na hlavnú turistickú sezónu. Rastúci trend v odvetví rekreačných plavieb si vyžaduje, aby boli prístavy bezpečné a prístupné, pretrvávajú však problémy súvisiace s nedostatkom lôžok a vhodných služieb pre osoby so zníženou pohyblivosťou. Inšpiráciou pre väčšie zapojenie námorného odvetvia do sietí by mohli byť iniciatívy, ako napríklad „námorná

³⁵ Koncepcia na ochranu vodných zdrojov má za cieľ integráciu vodného hospodárstva do ostatných politík.
<http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/>.

³⁶ www.odyssea.eu.

turistická sieť³⁷ alebo projekt Sail West³⁸, ktorého zámerom je vytvoriť vynikajúce námorné zábavné centrum spájajúce Írsko, Severné Írsko a západ Škótska ako krajiny s námornou históriou.

Zásadným zdrojom odlišenia sa od konkurencie sú kvalitné služby. Preto je dôležité zabezpečiť, aby sa mohli turisti spoľahnúť na vysokokvalitné služby v celej EÚ a aby sa táto kvalita posudzovala rovnakým spôsobom. Cieľom nedávneho návrhu o zásadách kvality európskeho cestovného ruchu je zvýšiť bezpečnosť a dôveru spotrebiteľov v služby cestovného ruchu³⁹.

Ostrovny charakter a odľahlosť – potenciálne príležitosti v zemepisných obmedzeniach

Ostrovy a iné vzdialené destinácie sú väčšmi znevýhodnené z hľadiska prístupnosti a vo veľkej miere závisia od lodnej dopravy. To predstavuje problémy súvisiace s nákladmi na dopravu, sezónnosťou a spojením s pevninou a/alebo okolitými lokalitami, čo má vplyv na ich atraktivitu pre návštevníkov a zamestnancov v cestovnom ruchu. Uvedomenie si problému často nestačí na nájdenie vhodného riešenia. Tieto miesta by sa však mali rozvíjať, pretože ponúkajú pracovné príležitosti v oblastiach, kde sú iné ekonomické činnosti často obmedzené.

Komisia:

11. bude podporovať diverzifikáciu a integráciu pobrežných a vnútrozemských zaujímavostí aj prostredníctvom nadnárodných tematických trás, napríklad kultúrnych, náboženských alebo historických obchodných trás⁴⁰;
12. zadá vypracovanie štúdie o možnostiach zlepšenia spojení s ostrovmi a vytvorenia inovačných stratégií cestovného ruchu pre (vzdialené) ostrovy;
13. zadá vypracovanie štúdie na určenie inovačných postupov rozvoja prístavov pre jachty.

Komisia vyzýva členské štáty, regionálne a miestne orgány a odvetvie, aby:

- v pobrežných destináciách rozvíjali cestovný ruch založený na kultúrnom dedičstve, podvodné archeologické parky (podľa činnosti UNESCO) a prírodný a zdravotný cestovný ruch,
- na zabezpečenie koherentnosti ponúk cestovného ruchu a lepšej prístupnosti ostrovov a odľahlých miest využívali národné a regionálne stratégie,
- vypracovali inovačné postupy obnovy a opätovného využívania existujúcej námornej infraštruktúry.

Komisia vyzýva odvetvie, aby:

- vytvorilo osobitnú sieť subjektov zainteresovaných v námornom cestovnom ruchu vrátane cestovných kancelárií.

3.4. Maximalizácia dostupného financovania z EÚ

³⁷

www.nautical-tourism.eu.

³⁸

<http://malinwaters.com/about>; financovaný v rámci iniciatívy INTERREG IV A, ktorý poskytuje finančnú podporu viacerým rozvojovým projektom v prístavoch.

³⁹

COM(2014) ... final.

⁴⁰

Napr. v dohode o spoločnom riadení medzi Radou a Komisiou sa podporujú kultúrne a náboženské trasy.

Finančný rámec EÚ na obdobie rokov 2014 – 2020 a ďalšie nástroje EÚ na financovanie plánovania a realizácie projektov dávajú ďalší impulz udržateľnému rozvoju tohto odvetvia. Komisia vyzýva členské štáty a regióny, aby vypracovali viacročné národné a/alebo regionálne stratégie na rozvoj udržateľného pobrežného a námorného cestovného ruchu a zabezpečili súlad s ich dohodami o partnerstve a operačnými programami.

Európske štrukturálne a investičné fondy

Z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (EFRR) je možné spolufinancovať investície do udržateľného cestovného ruchu v rámci rozličných tematických cieľov súvisiacich s výskumom a inováciami, prístupom k IKT a ich využívaním, podnikaním, rastom a konkurencieschopnosťou malých a stredných podnikov, energetickou účinnosťou a využívaním energie z obnoviteľných zdrojov, prispôbením sa zmene klímy, rozvojom kultúrneho a prírodného dedičstva alebo zamestnanosťou a pracovnou mobilitou. Investície do infraštruktúry sa obmedzujú na kultúrny a udržateľný cestovný ruch v malom rozsahu. V rámci cieľa európskej územnej spolupráce môže EFRR podporovať výmenu osvedčených postupov, nadnárodné siete a zoskupovanie, spoločné stratégie udržateľného cestovného ruchu, kultúru a cezhraničný obchod.

Prínosy pre pobrežný a námorný cestovný ruch môžu poskytovať rozličné nové fondy EÚ prostredníctvom viacsektorových projektov zameraných na inovácie, napríklad v rámci integrovaného mestského rozvoja (Európsky fond regionálneho rozvoja), v rámci udržateľného rozvoja oblastí závislých od rybolovu (Európsky námorný a rybársky fond) a v rámci rozvoja vidieka (Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka). Tieto projekty môžu zahŕňať financovanie z Európskeho sociálneho fondu na podporu tvorby pracovných miest, profesijného prispôbenia, odbornej prípravy a budovania kapacít.

Výskum, inovácie a konkurencieschopnosť

Finančným nástrojom na vykonávanie stratégie EÚ v oblasti výskumu a inovácií na obdobie rokov 2014 – 2020 je program Horizont 2020. Jednou z identifikovaných oblastí záujmu je modrý rast, osobitná podpora sa plánuje pre malé a stredné podniky, ktoré chcú vyvíjať a využívať inovačné riešenia, vrátane podnikov pôsobiacich v odvetví pobrežného a námorného cestovného ruchu.

Cieľom rámcového programu COSME na roky 2014 – 2020 je posilnenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov. Hlavnými cieľmi v odvetví cestovného ruchu je zvýšenie dopytu (predovšetkým mimo hlavnej sezóny), diverzifikácia ponuky a produktov, zvýšenie kvality, udržateľnosti, prístupnosti, zručností a inovácií, zlepšenie sociálno-ekonomických znalostí odvetvia a podpora Európy ako zoskupenia jedinečných, udržateľných a vysokokvalitných destinácií.

Vzdelávanie, odborná príprava a kultúra

Program Tvorivá Európa (2014 – 2020) poskytuje možné synergie s cestovným ruchom zameraným na kultúru alebo prírodu vrátane pobrežného a námorného dedičstva. Program

Erasmus+ (2014 – 2020) môže byť pre toto odvetvie prínosom z hľadiska zamestnatelnosti, nových odvetvových učebných plánov a inovačných foriem odbornej výučby a prípravy.

Financovanie zamerané na životné prostredie, zmenu klímy a ďalšie oblasti

Financovanie v rámci programu LIFE+ sa znova začne v roku 2014 a predpokladá sa, že sa ním budú podporovať ciele stratégie EÚ v oblasti biodiverzity. Disponuje značným priestorom na financovanie inovačných projektov týkajúcich sa pobrežného a námorného cestovného ruchu vrátane podpory efektívneho využívania zdrojov. Návrh siedmeho environmentálneho akčného programu EÚ do roku 2020 a ciele EÚ týkajúce sa zmiernenia zmeny klímy a prispôsobovania sa tejto zmene sú zamerané na sektory infraštruktúry, napríklad energetiku a dopravu, ale aj na určité aspekty súvisiace s pobrežným a námorným cestovným ruchom. Okrem toho Európska investičná banka poskytuje malým a stredným podnikom financie na investície do cestovného ruchu a/alebo v konvergenčných regiónoch.

Komisia:

14. vypracuje online usmernenia obsahujúce prehľad hlavných možností financovania, ktoré sú k dispozícii pre toto odvetvie (predovšetkým pre malé a stredné podniky).

Komisia vyzýva členské štáty a regióny, aby:

- vypracovali a zaviedli národné/regiónálne stratégie týkajúce sa pobrežného a námorného cestovného ruchu a projekty, ktoré sa stanú súčasťou operačných programov,
- sa usilovali o cezhraničnú spoluprácu na uvedených stratégiách a pri výmene najlepších postupov,
- využívali dostupné financie efektívne a účinne.

4. ZAČLENENIE POLITÍK EÚ, KTORÉ MAJÚ VPLYV NA POBREŽNÝ A NÁMORNÝ CESTOVNÝ RUCH

Väčšina európskych politík a ekonomických činností má priamy alebo nepriamy vplyv na pobrežný a námorný cestovný ruch, ktorý môže byť hnacou silou hospodárskeho rastu.

Komisia preto zabezpečí, aby sa pobrežný a námorný cestovný ruch stal súčasťou iných politík EÚ, napríklad prepojitelnosti IT, udržateľnej dopravy, otázok bezpečnosti a voľného pohybu pracovníkov. Posúdia sa aj aspekty prierezových politík, napríklad ochrany životného prostredia, regionálneho rozvoja, odbornej prípravy, ochrany spotrebiteľov a politiky prispôsobenia sa zmene klímy a zmiernenia jej dôsledkov.

V rámci makroregionálnych stratégií pre Baltské more, Atlantik, Jadranské more a Iónske more sa podporuje aj silná ekonomika v oblasti cestovného ruchu a koordinujú sa regionálne zdroje, zdroje EÚ a zdroje iné ako EÚ v prospech všetkých zainteresovaných strán. V budúcnosti sa preskúmajú aj spojenia s európskou susedskou politikou, Čiernomorskou synergiou, stratégiou EÚ pre podunajskú oblasť a Severnou dimenziou.

5. ZÁVER

Pobrežný a námorný cestovný ruch potrebuje rámec ambicióznej politiky. Komisia, členské štáty, regionálne a miestne orgány, odvetvie a ostatné zainteresované strany musia prijímať cielené opatrenia v súlade s politikami EÚ, ktoré majú vplyv na toto odvetvie.

Komisia bude pravidelne monitorovať tento proces s cieľom zabezpečiť prijímanie vhodných opatrení. O všetkom bude informovať Európsky parlament, Radu, Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov a bude vyhodnocovať výsledky.